

V izviru Žibrščice

Andrej Hudoklin

Na Dobrniškem polju v vzhodni Suhi krajini smo doslej poznali le eno omembe vredno jamo – Mišnico; obzidan ponor potoka Žibrščice, ki na globini 20 metrov pripelje do podzemskega toka. Sicer pa ponorni potoček Žibrščica izvira na severnem delu Dobrniško-Vrbovske uvale. Zanj Gams (2003) pravi, da jo je oblikoval potok s Posavskega hribovja, ki je prečkal današnje Dolenjsko podolje pri kraju Občine. Voda priteka na dan le ob povodnji iz več metrov globoke zasute izvirne kotanje v vznožju zemljenega zatrepa. Potok odteka po dobrih 6 km dolgi in v večji meri regulirani strugi, ob kateri je več požiralnikov in ponorov pri Mišnici. Vanj se stekajo tudi poplavne vode, ki se po deževju pojavijo v suhih dolinah pod Železnim, Vavpčo vasjo ter v okolici Dobrniča. Žibrščica se podzemsko najverjetneje steka v Temenico vzaledju njenega zadnjega izvira v jami Luknji. Neposredno stekanje voda s tega območja v reko Krko ovira dolomitni pas, ki spremlja levi breg Krke od Zagradca do Dvora, zato se večji del vzhodne Suhe krajine drenira v reko Temenico (Novak, 1970).

Domačini vedo povedati, da je bil potok še pred drugo svetovno vojno veliko bolj vodnat. Po prestavitvi struge Temenice pod Belšinjo vasjo ob gradnji avtoceste naj bi Žibrščica začela usihati. Mogoče je na tem tudi kaj resnice, saj reka Temenica, ki ima na tem odseku okoli 20 metrov višjo nadmorsko višino, lahko tudi ponika.

Ob začetku kopanja je bil izvir globok le dva metra. FOTO ANDREJ HUDOKLIN

Izvir je zaradi stalne vode nekdanj predstavljal pomemben lokalni vodni vir. Urejen je bil kot zajemališče, perišče in napajališče. Po izgradnji vodnjakov sredi šestdesetih let je bil postopno opuščen in zasut. Krajevna skupnost Dobrnič je leta 2008 izvir začela urejati. Ob strojni odstranitvi zemljenega nasutja je na presenečenje izvajalca voda na površje izplavila večje število človeških ribic različnih starosti. Zanimivo je, da starejši domačini niso potrdili, da bi ob zajemanju vode ribice že opazili, spomnili pa so se, da so jih večkrat naplavile poplavne vode v vodne kadunje pod Knežjo vasjo. V Suhi krajini, z izjemo nekaterih izvirov ob Krki, ni drugih znanih nahajališč, očitno pa je v zaledju podzemske Temenice ta endemična dvoživka pogosta.

Izvirna kotanja, ki naj bi po spominu domačinov na globini od 5 do 6 metrov pripeljala do podzemskega toka, je bila ob urejanju le delno očiščena. Sušni meseci septembra in oktobra 2009 so bili pravi izziv za prodor v globino. Na štirih akcijah smo jamarji JK Novo mesto v sodelovanju z domačini izvir poglobili skoraj za 3 metre ter ob tem odstranili prek 4 kubične metre nasutja. Akcije so se kot po pravilu končale na ravni podzemske vode, njeno nenehno upadanje pa je omogočalo nadaljnje poglobljanje. Pred oktobrskim dežjem smo zaključili na globini okoli 5 metrov, kjer se je že začel odpirati vstop v vodoraven dotočni rov. V primeru sušne jeseni bomo skušali priti še globlje. Z odpiranjem izvira želimo vzpostaviti nekdanje stanje, preveriti možnosti vstopa v podzemski tok ter ne nazadnje preveriti, če tu še biva vrab. O njem bližnja soseda izvira Slava Vidrih pravi: »Bilo je pred davnimi leti. Mlado dekle je pralo ob izviru, okoli nje pa se je začel smukati sam vrab iz Žibščice. Ko jo nekaj časa gleda, kako pridno dela, jo je vprašal, če je vse oprala. Ker je bila že pri koncu, je rekla: *Seveda*. Vrab pa jo je na vsak način hotel zapeljati v greh, zato jo je še enkrat vprašal, če lahko vzame vse, kar ni oprano. Tako je punca izginila in nihče več je ni videl.«

Akcijo je vodil Primož Paterneš, sodelovali pa so jamarji: Filip Avbar, Tomaž Bukovec, Andrej Hudoklin, Davor Kacin, Drago Primc, Anže Tomšič ter Tone in Franci Zupančič. Brez delavnih domačinov (Matjaž Glavan, Jaka Zupančič, Jože Korelc, Igor Smolič) pa gotovo ne bi šlo tako gladko in hitro.

Na globini 5 metrov se je začel odpirati vstop v vodoraven dotočni rov. FOTO ANDREJ HUDOKLIN

LITERATURA

- Gams, I., 2003. Kras v Sloveniji v prostoru in času. Založba ZRC, ZRC SAZU.
 Novak, D., 1970. Hidrogeološke značilnosti Osrednje Dolenjske. Naše jame, 11: 17–24.